

Міністерство освіти і науки України

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально-науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра обліку та аудиту

ШАРОВА АНАСТАСІЯ ГЕННАДІЇВНА

Реферат

кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»

**МЕТОДИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ОПОДАТКУВАННЯ (ЗА ДАНИМИ ПРАТ «БАЛАКЛІЙСЬКЕ
ХЛІБОПРИЙМАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО» М. БАЛАКЛІЯ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(освітня програма «Облік і оподаткування»)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Крутько Маргарита Анатоліївна

Харків – 2020

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні особливого значення набуває оптимізація та збереження фінансових ресурсів в діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта. За рахунок налагодженої системи гармонізації бухгалтерського обліку доходів і витрат можлива цілісна, міцна господарююча структура. В процесі своєї господарської діяльності підприємство систематично вступає в економічні взаємовідносини та співпрацює на різних умовах властивих тій ситуації, в якій воно знаходиться та контрагенти з якими виникає необхідність взаємодії. При зазначеній спільній системі дій в сучасних умовах найперспективнішою, в частині швидкості та оперативності проведення розрахунків є система безготівкового підходу до такої взаємодії. Сьогоднішня банківська система генерує потужний продукт для здійснення таких розрахунків, що надзвичайно важливо при формуванні та погашенні як кредиторської так і дебіторської заборгованості. Саме дебіторська заборгованість має значні тенденції до впливу на загальний фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Важливою частиною дослідження виступає вивчення складу, структури, класифікації та інших принципів і правил в формуванні дебіторської заборгованості для аграрних підприємств. Відомо, що сезонний характер виробництва, постійна потреба в оновленні матеріально-технічного стану спонукають до максимального акумулювання фінансового потенціалу господарюючого суб'єкта в аграрному секторі.

Дослідженням питань сутності, основного змісту бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в частині особливостей організації обліку таких розрахунків присвячені праці відомих вчених: Ф.Ф. Бутинець, О.М. Колеснікова, В.В. Скоробогатова, Т.В. Дідоренко, І.М. Белова, Т.С. Єдинак, Т.Г. Маренич, В.М. Жук, М.Ф. Огійчук, В.О. Шевчук та ін.

У даній кваліфікаційній роботі проведено дослідження стану бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних

умовах оподаткування ПрАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області.

Мета та завдання кваліфікаційної роботи. *Метою роботи є розробка теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування.*

Поставлена мета обумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

- визначення місця та ролі обліку дебіторської заборгованості в системі облікового забезпечення функціонування аграрних підприємств;
- вивчення теоретичних та методичних положень економічної сутності та структури заборгованості на підприємстві;
- здійснення аналізу фінансового стану господарства та дослідження динаміки показників його господарської активності;
- вивчення стану бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості;
- обґрунтувати напрями удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості на аграрних підприємствах;
- запропонувати рекомендації по удосконаленню бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості;
- розробка рекомендацій прикладного характеру в частині покращення стану бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування в ПрАТ «Балаклійське ХПП» м. Балаклія Харківської області.

Об'єктом дослідження є процес обліково-контрольного забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методологічних та методичних аспектів бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування.

Методика дослідження. Для досягнення поставлених завдань та мети дослідження було використано на теоретичному – діалектичний метод наукового пізнання та системний підхід при розгляді соціально-економічного середовища, у якому функціонують аграрні підприємства та їх дебітори, здійснюється їх облік і аудит. Широко були використані загальнонаукові методи: системний підходи, метод індукції і дедукції, аналіз і синтез. Поряд із загальнонауковими методами застосовувались специфічні методи, обумовлені сутністю самого предмета, технологією обліку, завданнями та вимогами (хронологічного і систематичного спостереження; інформаційного моделювання, порівняння, групувань, розрахунково-аналітичний, графічний, узагальнення інформації з метою складання звітності).

Інформаційною базою досліджень були матеріали Державної служби статистики України та Харківського обласного управління статистики, нормативні акти України, спеціальна економіки література, літературні джерела з агробізнесу, менеджменту в сільському господарстві, звітні дані ПрАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області, матеріали періодичних видань, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень здобувача.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною узагальненою науковою працею, що демонструє авторський підхід до вирішення поставленого завдання, наукові положення, висновки і пропозиції, що виносяться на захист, одержані автором самостійно в процесі дослідження.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з методичних та організаційних засад обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність аграрного підприємства – ПРАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тези доповідей у всеукраїнських науково-практичних конференціях (0,15 ум. друк. арк.).

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 70 сторінках комп'ютерного тексту, містить 11 таблиць та 5 рисунків. Список використаних джерел налічує 100 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ» розкрито визначення і визнання оцінка та класифікація дебіторської заборгованості в бухгалтерському та податковому обліку. Зміст, принципи та форми безготівкових розрахунків. Мета, завдання та нормативно-інформаційне забезпечення аудиту дебіторської заборгованості.

У другому розділі «СТАН ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ» надано організаційно-економічна характеристика підприємства, розкрито первинний, синтетичний та аналітичний облік дебіторської заборгованості. Досліджено методику та техніку проведення аудиту дебіторської заборгованості.

У третьому розділі «УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ» обґрунтовано удосконалення обліку дебіторської заборгованості при діючій формі обліку, розкрито облікові аспекти оптимізації системи оподаткування підприємства, обґрунтовано удосконалення внутрішньогосподарського аудиту дебіторської заборгованості в ринкових умовах господарювання.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Одержані в процесі дослідження результати кваліфікаційної роботи націлені на вирішення важливого науково-практичного завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення методичних та організаційних засад бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування. За результатами дослідження сформовано наступні основні висновки:

1. Загальні положення організації обліку в ПрАТ «Балаклійське ХПП» базуються на правилах та принципах бухгалтерського обліку, які регламентовані діючим законодавством та закріплені основними нормативно-правовими актами в цьому напрямку. Базові положення бухгалтерського обліку на підприємстві відображені та конкретизовані в обліковій політиці підприємства відповідно до способу і виду господарської діяльності дослідного господарства.

2. Обране господарство кваліфікаційної роботи ПрАТ «Балаклійське ХПП» – потужне багатопрофільне підприємство. До складу підприємства входять комплекси по рослинництву, по тваринництву, млиновий комплекс. Сучасне технологічне обладнання, власне вирощування зернових культур, зберігання зерна та власна переробка гарантують високу якість борошна та продукції хлібозаводу.

3. Актуалізовано основні принципи безготівкових розрахунків, при застосуванні яких виникає можливість застосування більш поміркованого та зваженого підходу до їх імплементації в процес бухгалтерської обробки даних по розрахунками з дебіторами.

4. Встановлено, що запровадження дієвих заходів гармонізації обліку та узагальнення інформації дебіторської заборгованості сприятиме прийняттю оптимальних управлінських рішень та формування перспективних планів побудови господарської діяльності.

5. Визначено, що валова продукція ПрАТ «Балаклійське ХПП» в постійних цінах в 2019 році в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 2,1 % і

склала 53816,2 тис. грн, товарна продукція за аналогічний період – зменшилася на 19,2 % і склала 119246,0 тис. грн. Площа сільськогосподарських угідь за 2017-2019 роки зменшилася на 20,3 % і склала 4790,3 га. Середньооблікова чисельність працівників в 2019 році в порівнянні з 2017 роком зменшилася на 23,7 % і склала 158 чол., середньорічна вартість основних засобів зменшилася на 11,6 % і становила 79839,5 тис. грн, середньорічна вартість оборотних активів збільшилася на 40,6 % і склала 180922,0 тис. грн. Чистий прибуток ПрАТ «Балаклійське ХПП» в 2017 році становив 77,0 тис. грн. В 2018 році підприємство отримало збиток в сумі 43976,0 тис. грн., в 2019 році збиток становив 45144,0 тис. грн. Рівень збитковості підприємства в 2019 році склав 6,2 %. Отже, підприємство має звужений тип відтворення.

6. Проведений аналіз показників спеціалізації та структури товарної продукції ПрАТ «Балаклійське ХПП» показує, що за період 2017-2019 років структура товарної продукції зазнала змін. В 2019 році спеціалізувалося на вирощуванні соняшника та зернових культур, питома вага яких в структурі товарної продукції склала відповідно 32,95 % та 26,25 %, а також на виробництві продукції борошномельно-круп'яної промисловості, питома вага якої в структурі товарної продукції склала 23,29 %.

7. Платоспроможність є зовнішнім проявом фінансового стану підприємства та його стійкості, аналіз показників ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Балаклійське ХПП» показав, воно неліквідне та неплатоспроможне підприємство, так як всі показники не відповідають значенням, що рекомендуються. Підприємство не має достатньо оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань.

8. Аналіз показників ділової активності ПрАТ «Балаклійське ХПП» зокрема оборотність активів (коефіцієнт ресурсовіддачі) показує, скільки разів за звітний період здійснюється повний цикл виробництва і обміну або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна грошова одиниця активів. Даний показник в ПрАТ «Балаклійське ХПП» в 2019 році

склав 0,43, що на 0,15 менше, ніж в 2017 році. Фондовіддача в 2019 р. складає 1,49, що на 0,14 менше в порівнянні з 2017 роком. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився на 0,49 і склав 0,66. Відповідно, період одного обороту оборотних активів збільшився на 232 дні і склав 545 днів. Коефіцієнт оборотності дебіторської показує, скільки раз в середньому протягом звітного періоду дебіторська заборгованість перетворюється в грошові засоби, тобто погашається. В 2019 році даний показник склав 1,19, що в порівнянні з 2017 роком менше на 2,45. Відповідно, період погашення дебіторської заборгованості збільшився на 203 дні і склав 302 дні. Період погашення кредиторської заборгованості, днів в 2019 році в порівнянні з 2017 роком збільшився на 98 днів і склав 196 днів. За системою показників ділової активності підприємства можна зробити висновок, що ділова активність знижується.

9. Рівень збитковості реалізованої продукції за чистим збитком в склав 37,9 %. Загалом операційна діяльність підприємства в 2019 році мала збитковість 9,0 %, що 21,2 в.п. менше в порівнянні з 2017 роком. Податкове навантаження ПрАТ «Балаклійське ХПП» в 2019 році становило 8,58 %.

10. Встановлено, що організація обліку дебіторської заборгованості на аграрному підприємстві знаходиться на ряду з основними завданнями в налагодження безперебійної системи обліку та формуванні облікової політики, так як може гарантувати упорядкованість облікової інформації в частині здійснення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, відкритості, прозорості та надійності даних із розрахункових операцій. Обліково-аналітичне забезпечення оперативного моніторингу стану дебіторської заборгованості повинно бути організоване таким чином, щоб в повній мірі відображати та конкретизувати основні потокові бухгалтерські дані зазначеного напрямку.

11. В сучасних умовах господарювання та функціонування аграрних підприємств все більшого значення набуває аналіз та гармонізація фіскального супроводу такої діяльності. Податкове навантаження на

підприємства формують пласт мобілізації та акумуляції фіскальних надходжень до бюджету, що в свою чергу має забезпечувати сталий характер соціально-економічного розвитку територій і громад де географічно розташоване аграрне господарство. Встановлено, що обсяг податкового навантаження не повинен нести в собі наслідків, які можуть негативно впливати на стан платоспроможності та ділової активності в частині забезпечення процесів постійного відтворення і нарощення потенціалів господарства.

12. За рахунок дослідження основних аспектів та специфіки системи бухгалтерського та внутрішньогосподарського обліку ПРАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» в кваліфікаційній праці представлено концептуальні засади в частині організації та проведення внутрігосподарського аудиту дебіторської заборгованості за рахунок виокремлення пріоритетних напрямків в формуванні плану проведення такого аудиту в напрямку організаційно-методичного забезпечення та інформаційного супроводу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Шарова А.Г. Теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості. *Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю з дня заснування ХНТУСГ*, 15 травня 2020 р. / редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]; ХНТУСГ. Х.: «Стильна типографія», 2020. С. 81–83.

2. Шарова А.Г., Корсун І.Б., Карпенко О.О. Сучасні тенденції та вплив digital-технологій на стан бухгалтерського обліку в Україні. *Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції присвяченої пам'яті засновника і фундатора Міжнародного науково-технічного університету – академіка, доктора технічних наук, професора Юрія Миколайовича Бугая: «Актуальні проблеми розвитку сучасної науки»*. – Полтава: ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая», 21 травня 2020. С. 147–150.

АНОТАЦІЯ

Шарова А.Г. Методичні та організаційні засади обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування (за даними ПрАТ «Балаклійське хлібоприймальне підприємство» м. Балаклія Харківської області). – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» (освітня програма «Облік і аудит»). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2020 р.

Кваліфікаційну роботу присвячено теоретико-методичному обґрунтуванню та розробці практичних рекомендацій з удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування.

На сьогодні актуальність теми основних теоретичних аспектів здійснення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості має особливе значення. Так, саме в частині формування адекватної та повної інформації про стан розрахунків з дебіторами та пошук шляхів по зменшенню сум дебіторської заборгованості в процесі провадження нормальної господарської діяльності.

В кваліфікаційній роботі автором проведено дослідження теоретичних та методичних положень, які виступають основоположним чинником формування економічної сутності та структури заборгованості на підприємстві; проведено аналіз фінансового стану господарства та динаміки показників його господарської активності; досліджено сучасний стану бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в умовах оподаткування; запропоновано рекомендації по удосконаленню бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості; розроблено рекомендації прикладного характеру в частині покращення стану бухгалтерського обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування для ПрАТ «Балаклійське ХПП» м. Балаклія Харківської області.

Метою роботи є розробка теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення методичних та організаційних засад обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування.

Встановлено, що економічної сутності дебіторської заборгованості з врахуванням генезису понятійно-категоріального апарату та економічної природи розрахунків; виявлено недоліки в організації бухгалтерського процесу обробки та відображення розрахунків з дебіторами, запропоновані шляхи їх усунення в частині оперативного реагування та поточного відображення в регістрах та звітності; встановлено, що оперативність відображення в обліку сум заборгованостей та своєчасна реакція на зміни в

них дає можливість прийняття ефективних управлінських рішень, що в результаті впливає на ефективність функціонування підприємства.

Обґрунтовано рекомендації, щодо вдосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на удосконалення обліку та аудиту розрахунків з дебіторами впровадження запропонованих дій та чіткість їх виконання, в кінцевому результаті, дасть більший ефект від управлінських рішень, які базуються на детальному врахуванні та аналізі дебіторської заборгованості.

Основні положення кваліфікаційної роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з методичних та організаційних засад обліку та аудиту дебіторської заборгованості в сучасних умовах оподаткування. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність аграрного підприємства – ПрАТ «Балаклійське ХПП» м. Балаклія Харківської області.

Ключові слова: облік, аудит, дебіторська заборгованість, дебітори, резерв сумнівних боргів, безнадійна дебіторська заборгованість, безготівкові розрахунки.

SUMMARY

Sharova A.G. Methodical and organizational principles of accounting and auditing of receivables in modern tax conditions (according to PJSC "Balaklia Bread Receiving Enterprise" Balaklia, Kharkiv region). - On the rights of the manuscript.

Qualifying work for the degree of higher education "Bachelor" in specialty 071 "Accounting and Taxation" (educational program "Accounting and Auditing"). - Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petro Vasylenko, Kharkiv, 2020.

Today, the relevance of the topic of the main theoretical aspects of the accounting of receivables is of particular importance. Thus, it is in terms of

forming adequate and complete information on the status of settlements with debtors and finding ways to reduce the amount of receivables in the normal course of business.

In the qualification work the author conducted a study of theoretical and methodological provisions, which are a fundamental factor in the formation of the economic essence and structure of debt at the enterprise; the analysis of a financial condition of economy and dynamics of indicators of its economic activity is carried out; the current state of accounting and audit of receivables in terms of taxation is studied; recommendations on improvement of accounting and audit of receivables are offered; developed recommendations of applied nature in terms of improving the state of accounting and auditing of receivables in modern tax conditions for PJSC "Balakliya HPP" Balakliya, Kharkiv region.

The aim of the work is to develop theoretical principles and practical recommendations for improving the methodological and organizational principles of accounting and auditing of receivables in modern tax conditions.

It is established that the economic essence of receivables, taking into account the genesis of the conceptual and categorical apparatus and the economic nature of the calculations; shortcomings in the organization of the accounting process of processing and display of settlements with debtors are revealed, the ways of their elimination in the part of operative reaction and current reflection in registers and the reporting are offered; it is established that the efficiency of reflection in the accounting of the amounts of debts and timely response to changes in them allows for effective management decisions, which in turn affects the efficiency of the enterprise.

Recommendations for improving the accounting and auditing of receivables in modern business conditions are substantiated. Conclusions and suggestions obtained during the study, aimed at improving the accounting and audit of settlements with debtors to implement the proposed actions and the clarity of their implementation, ultimately, will have a greater effect on management decisions based on detailed accounting and analysis of receivables.

The main provisions of the qualification work are brought to the level of practical recommendations on methodological and organizational principles of accounting and auditing of receivables in modern tax conditions. The results of the study were accepted for implementation in the practical activities of the agricultural enterprise - PJSC "Balakliyske HPP" Balakliya, Kharkiv region.

Keywords: accounting, audit, receivables, debtors, provision for doubtful debts, bad receivables, non-cash payments.